

א) (לעיל ק"ג, ט) קדושין כ"א. סנהדרין פ"ה; א) (נמצא ה"ה, ט) [נס], ט) (דף ק"ג, ו) רש"י, ו) (דף ק"ג, ט)

תורה אור השלם 1. ואם אין לאיש גאל להשיב האשם אליו האשם המושב ליה לכוון מלבד איל הכפרים אשר יכפר בו עליו; במדבר ה

הגהות הב"ח

א) (רש"י ד"ה ה"ה וה"ו וכו' דמורי ר' יוסף דלנפשיה לא מני; ב) (תוס' ד"ה ל"ה וכו') דכין דליכא קלא לא מפיסדינן ללקוחות; ג) (ד"ה ב"ח וכו' פ"ה) השותפין האומר לאשתו קונם שאני נהנית לך;

גליון הש"ס

תוס' ה"ה ל"ה וכו' אבל נתנו במתנה עיני כמותות דף מט ע"כ תוס' ד"ה ה"ה עיני נתנו במתנה כשנינו ס"ה מ"ח דהולך ע"ז: ב"א"ד הבי נמי לא משתעבדי מפלגלי. עיני יצמות א"כ תוס' ד"ה כחז ונכתובות דף מט ע"כ תוס' ד"ה ה"ה:

רבינו חננאל

עבודתה ועורה. פ"י עבודתה מתנוהה שואמר עבודת מתנה.

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

קמ"ו

עין משפט גר מצוה

קבא א ב מ"י פ"ה מהלכות גדרים הל' 1 ועיין ב"מ הל"ו ס"ג לזון רמב"ט ט"ע י"ד ס"י רבנן סעיף ד'; קבא ג ד מ"י פ"ה מהל' גזילה ובפרה הלכה ג ס"ג ע"פ ע"ג ט"ע פ"ה ס"י ע"ג ס"ג פ"ה: ה עיניו כשע"ג ד ובמ"מ ט"ע ע"ג ס"י 1:

מוסף רש"י

בחיינו ובמתו. אם נדר בחיינו ובמתו, כיון דמפסקי ב"ח, אם מת לא יירשנו. דלדא אדסר דבר שרשומי לנפלא מרשמי דלחך מוסר (נדרים ט"ב). מחל לו. נגזל על הקרן. לאחר שהיה לו (לע"ד). ואם אין לאיש גואל. בני גזול ונשבע על שקר, דמכיל לעיל מניה והטורו את מטאמא אבר עשו והשיב את אשמו כרשאו, והא אשמו קין של גזלה (סנהדרין ס"ח). ורבי יש אדם בישראל שאין לו גואלים. מרע יעקב, צדק אחד מכל ישראל עיניו הוא קרוב לו (קדושים כ"א). אין לך אדם שיגאל אשון לו ונשבע כל זמן שלא כלו בני יעקב הקרוב קרוב קודם (סנהדרין ס"ח). מדרבנן. ומה לאחר שנשבע לו ואין לו יורשים (ס"ח).

HebrewBooks.org ©Moznain Publishers. No commercial use allowed.

בחיינו ובמתו אם לא ירשנו: ואם אין לו. מה יאכל ליה ואוכל ובעלי חוב באין ונפרעין מן הירושה את חלקו: גמ' ואפי' לארנקי של דקרה. אם אינו מואל יורש לאביו למי ישיב יתן אותה לארנקי של דקרה ולא יעבדנו בידו: ורבי שיאמר. כשהוא משיב לארנקי של דקרה זה גזול אבא:

ובמתו לנפשיה. היכא דאין יורש אלא הוא וכולה שלו: מי לא פסק מחל לו על הקרן. ולא מקיימא מלכות השנה. אלמא למיפק ידי גזילה בעינן והא נפקא ליה במחילה הכא נמי כיון דירושה קמיה נפלה נפק ליה מדי גזילה: להשיב האשם. זה קרן של גזילה כדמתיב לקמן בפרקין (דף ק"ג): גואל יורש: ופי' יש לך אדם שיגאל אשון לו גואלים. אם אין לו פ"ה א"כ ש"ה א"כ יש לו קרוב עד יעקב אבינו הקרוב קרוב יורש: אלא בגזל הגר. ונשבע לשקר דמתיב למעול מעל צד: והיה מעלה כספו ואשמו ליושלים. לכהניס כדמתיב האשם המושב לה' לכהן ואמרין לקמן בשמעתין: אשם זה קרן: וזקפו עליו. גר במלוה נפק ליה מתורת גזילה ולכי מיית גר זה הוה ליה האי מוחזק וזכה מן ההפקר: לא שנה לנפשיה. כגון הכא דמחיל ליה האי גזרסא גזל הגר לנפשיה וה"ה גזל את אביו ונשבע לו ומת אביו דמחיל לנפשיה: ול"ש לאחריני. גזול לגזול מני מחיל ומתני' דקתני מחל לו על הקרן רבי יוסף הגלילי היא ואשמעינן לאחרים וה"ה לנפשיה היכא דנפק מידי גזילה כגון יורש או גזל הגר וקס"ד האי זקפו לאו דוקא כדמפרש ואילו: לר' עקיבא לא שנה כו'. ומתני' דקתני משלם קרן וחומש לבניו או לאחיו ר' עקיבא היא ולאשמעינן לנפשיה דלא מני מחיל וה"ה לאחרים דאפילו מחיל ליה גזול גופיה לאו מחילה היא: ה"ה אפי' לא זקפו. הלכך יורש את אביו נמי אש"ג דלא זקפו עליו במלוה ולא יאל מתורת גזילה בחיי אביו כיון דמת אביו ונפלו פקדים לפניו מחיל לנפשיה. ולקמן (ע"כ) פריך א"כ גזל הגר דניפק לכהניס היכי משכחת לה: א"כ. דבאל זקפו נמי מחיל מתני' דמחל לו על הקרן דאמרת ר' יוסף היא כיון דאמר לנפשיה מני מחיל לשמעתי בירוש' את אביו דמחיל לנפשיה וליתני פטור ולוקמה כו' יוסף וכו' דנגזל גופיה לגזול מני מחיל וגזי מחל לו על הקרן דלוקמה כו' יוסף ליתני אינה מחילה ולוקמה כרבי עקיבא דלשמעינן מתני' לרבי עקיבא דלאחרים לא מני מחיל ומהתם שמעינן שפיר דכל שכן לנפשיה דזקפו במלוה היינו אחריים וקאמר ר' עקיבא דלא מני מחיל אבל השתא דלאשמעינן לאחרים הוא מחילה ולנפשיה לא הוא מחילה איכא למימר דדוקא קתני וחד מנח הוא רישא דמתני' וסיפא: הא והא ר' יוסף. הא דאמר זקפו במלוה דכיון דאפקה גר גופיה דהוה גזול מתורת גזילה דהוי כמוחל לאחרים הוי מחילה ולכי מיית קמיה האי הלכך מחל לו על הקרן דמתני' ר' יוסף היא דאי לרבי עקיבא בעי השנה משלו דקתני אין לו תקנה עד שיואל גזילה וסיפא נמי רבי יוסף היא דמודי רבי יוסף (ה) לנפשיה דלא מני מחיל כיון דלא אפקיה גזול מתורת גזילה: רבא אמר הא והא רבי עקיבא. דלרבי יוסף לנפשיה נמי מני מחיל דזקפו לאו דוקא וכי אמר רבי עקיבא דלא מני מחיל לנפשיה הוא דקאמר דאש"ג דגר זקפו כיון דלא מחיל מחילה גמורה לא נפקא ליה מתורת גזילה אבל גזול לגזול מני מחיל:

לבניו או לאחיו ויחזור ויטרפנה מהם ב"ח אש"ג דלמרינן לעיל (דף פ"ה): עשה שורו אפומיקי ומכרו אין ב"ח גובה הימנו היינו דוקא מכרו דכיון דליכא קלא לא (ה) אפסדינא ללקוחות * אבל נתנו במתנה דלא שייך פסידא דלקוחות ב"ח גובה הימנו דאין יכול ליתן מה שמשועבד לאחרים אבל לא עשאו אפומיקי לא היה ב"ח חוזר וטורף מהם דכי היכי דמטלטלי דיתמי לא משמעבדי ל"ח * ה"נ לא משמעבדי מטלטלי דמקבל מתנה לבעל חוב והוי כאילו נתן להם במתנה כיון שהוא עצמו אינו יכול לחזור ולטורף מהן ומיהו נראה דלא חשיבי הכא מה שמחזיר להן כאילו נתן להם דאינו נתן להם לשם מתנה אלא סתמא דשפיקא מחזיר להם ואין דעתו אלא לקיים מצות השנה בעלמא הלכך לא הויא מתנה ויכול ב"ח לטרוף מהם והוא ודאי אינו יכול לחזור וליקח מהן דלאו לא היתה מתקיים השנה כלל אם היה לוקח בעצמו מה שנתן אבל מה שב"ח נוטל מתקיימת שפיר מצות השנה כיון שבעצמו אינו נוטל ומייירי אפי' בלא אפומיקי:

ב"ח באין ונפרעין. אחר מיתה ואפילו בחיינו הוי שרי בכה"ג כדלמרינן (נדרים דף מ"ג). המודר הנאה מחזירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הגריל אכלו ויאמר לו איש פלוני מודר הנאה ממני ואין לו מה יאכל וראיתי יודע מה לאעשה לו נתן לו וצא ונוטל מזה אלא לפי זה אין רוצה שיהנה ממנו כלל בחיינו ואין יכול לעשות תקנה אלא מדעתו והא דלא מני הכא ואם אין רוצה דקתני רישא רישא משום שהרי ודאי (א) [אין] רוצה או שמתא דוקא אין לו מה יאכל שרי דקתני גבי המודר הנאה מחזירו אבל אם יש לו מה יאכל אפי' (ב) [אין] רוצה אין לו תקנה ב"ח ור"ת והיאך נפרע ממנו והא תנן בפרק אין צין המודר (ס"ד דף ג"ג). המודר הנאה מחזירו שוקל לו שקלו ופורע לו חובו ופרי"ט דדוקא במוצות אשמו אבל שאר חובות

אסור לפרוע דודאי קא משתרי ליה ואסור וה"נ משתרי ליה וי"ל דלא דמי דהתם כיון שמתחייב למי שפרע בעצורו אם יפרע בהתם בעצורו א"כ מהנהו ואסור אבל הכא מה שבאים ב"ח ונפרעין מן הנכסים אין זה נהנה מן הנכסים וההיא דהולך אצל חנוני לא תקשה דהתם דרך מתנה מיירי שהחנוני נותן לזה פירות במתנה וחוזר ומקבל מזה מעות דרך מתנה אבל הא דאמר בפרק השותפין (ס"ג דף מ"ו:*) (א) קונם אשתי שאני נהנית לך כו' לזה וצ"ח באין ונפרעין מבעל צלמא קונם שאני נהנה לאשתי איכא למימר במוצות אשמו ולאביא דחנן אלא קונם שאני נהנה לך משמע שאומר לחזירו נמאך שהוא פורע חובו ויש לומר כגון שזיה הימנו על מנת שלא לפרוע דהשתא אין נהנה כלום במה שפורע חובו ור"ת וכי בשופטני עסקינן שילוח ע"מ שלא לפרוע וי"ל שהוא אהבו שלא יניח מלפרוע בעצורו: אלא אמר רב ששת הא והא ר' יוסף הגלילי. ור"ת ואמאי לא מוקי מתני' כו' עקיבא ומודה דלאחרים מני מחיל ולנפשיה לא מני מחיל וזקפו עליו במלוה הוא דפלגי עליו רבי עקיבא ארבי יוסף דלא חשיב ליה זקופיה כמו מחילה דלחזירו וי"ל דרז ששת סבר כיון דמחילה דלחריני מועלת זקפו נמי מועיל לכ"ע וכיון דאמר ר' עקיבא דזקפו במלוה אינו מועיל א"כ ודאי ס"ל דמחילת אחריים נמי אינו מועיל הלכך לא מתוקמה מתני' כו' עקיבא דקתני במתניתין מחל לו את הקרן משמע דמחילת אחריני מועלת ורצא דמוקי לה כרבי עקיבא סבר דזקפו במלוה אינו מועיל כלום לכ"ע אי לא מני מחיל לנפשיה הלכך רבי יוסף דקאמר זכה הלה במה שצדו ע"כ משום דסבר דמני מחיל לנפשיה הלכך מתני' לא מתוקמה כותמיה אלא כרבי עקיבא ומודה רבי עקיבא דלאחרני מני מחיל והשתא הא דנקט זקפו במלוה להודיעך כמו דרבי עקיבא דאפי' זקפו במלוה לא מני מחיל לנפשיה כיון דליכא מחילה דלחריני:

מכלל ורצא דמוקי לה כרבי עקיבא סבר דזקפו במלוה אינו מועיל כלום לכ"ע אי לא מני מחיל לנפשיה הלכך רבי יוסף דקאמר זכה הלה במה שצדו ע"כ משום דסבר דמני מחיל לנפשיה הלכך מתני' לא מתוקמה כותמיה אלא כרבי עקיבא ומודה רבי עקיבא דלאחרני מני מחיל והשתא הא דנקט זקפו במלוה להודיעך כמו דרבי עקיבא דאפי' זקפו במלוה לא מני מחיל לנפשיה כיון דליכא מחילה דלחריני: